

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 15
2021

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Piet Pruijssers, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

no.4
november

Van de redactie

Voor u ligt het laatste Kustersluik van dit jaar. Ook al lijkt soms de tijd stil te staan vanwege allerlei maatregelen; helaas, de tijd vliegt. Wij zijn alweer begonnen aan de laatste maand van 2021. Een nieuw jaar staat voor de deur en wat staat ons te wachten?

De activiteiten in onze vereniging zijn weer opgestart. Nog niet zo uitbundig als andere jaren, maar een begin is gemaakt. Dat kunt u in dit Kustersluik weer lezen. Voor diegenen die niet bij de activiteiten

konden zijn, staan er in dit nummer weer uitgebreide verslagen van de lezing en excursies. Lees ze met aandacht, dan krijgt u het gevoel dat u er ook bij was.

U ziet in deze uitgave twee nieuwe onderwerpen. Onder het kopje 'In memoriam' geeft het bestuur aandacht aan de leden die overleden zijn. Andere jaren werd dat op de Algemene Ledenvergadering gedaan. Maar die laat soms lang op zich wachten door coronamaatregelen.

U ziet nog een nieuw item onder het kopje 'Nieuwe leden'. Het bestuur had eerst het voornemen om de namen van die leden te vermelden. Maar dat werd een te lange lijst met 41 nieuwe leden. Wat een levende vereniging hebben we toch. Ik denk dat we langzamerhand de 600 leden naderen. Met zo'n aantal hebben we toch een prachtige heemkundevereniging in Sprang-Capelle. Daarom wordt de redactie verdrietig van het bericht van de voorzitter. Ondanks dat toch veel leesplezier.

Rien Visser

Van de bestuurstafel

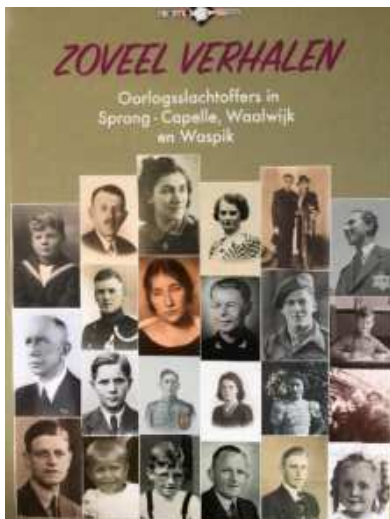
De afgelopen twee maanden konden de geplande activiteiten weer doorgaan. Weliswaar dienden wij - en dan met name de exploitanten van Zidewinde - ons te houden aan de door de overheid voorgeschreven maatregelen. Heel fijn dat wij vele leden weer konden begroeten op de lezing van Paul Faes, en vervolgens ook bij de zeer interessante excursie in de Loonse en Drunense Duinen in het gebied waar in de

Tweede Wereldoorlog de MAST was gebouwd. Hier lag tijdens de Tweede Wereldoorlog het grootste munitiedepot van de Duitsers in Europa.

Op zaterdag 25 september jl. vond de opening plaats van de Expositie '40-'45 in het Huis van Waalwijk. Op het moment van schrijven is de expositie drie weken geopend en mochten we al meer dan duizend bezoekers verwelkomen. Mooi is ook dat inmiddels zo'n 30 schoolklassen een bezoek hebben gebracht aan de expositie, en aan de hand van een

werkboekje kennis hebben genomen van de gebeurtenissen en het dagelijkse leven in deze bijzondere periode.

Eveneens op 25 september werd in de kerk aan de Haven in Waalwijk het boek 'Zoveel Verhalen' gepresenteerd. De eerste twee exemplaren werden uitgereikt aan burgemeester Sacha Ausems en aan de initiator van het project, ex-burgemeester Nol Kleijngeld. Een mooie en indrukwekkende bijeenkomst waarbij veel nabestaanden van de beschreven oorlogsslachtoffers aanwezig konden zijn. Van de mogelijkheid om deze bijeenkomst ook te volgen via de livestream werd in grote getale gebruik gemaakt. Meer dan 260 keer werd er ingelogd.

Mede omdat wij vanaf februari 2020 geen activiteiten konden ontplooiën, heeft het bestuur gemeend om alle hoofdleden van de vereniging één exemplaar van dit prachtige boek gratis te verstrekken. Wilt u wellicht anderen een plezier doen door dit boek cadeau te geven? Het boek is te koop bij onze vereniging, elke donderdagmiddag en 1e zaterdag van de maand in Ons Heem voor €15,-.

Een minder positieve ontwikkeling is dat er zich, na de oproep in ons vorige Kosterluik, helaas nog steeds geen nieuwe kandidaat-bestuursleden hebben gemeld. De laatste twee jaren zijn een flink aantal leden benaderd, maar om hun moverende redenen hebben zij besloten geen bestuurslid te willen worden. Dat heeft tot gevolg dat er na de komende jaarvergadering, voorjaar 2022, nog maar twee bestuursleden overblijven! Onze prachtig bloeiende en qua ledental groeiende vereniging kan alleen goed functioneren met een bestuur dat uit het statutair vereiste aantal leden (minimaal 5) bestaat. Neem uw verantwoordelijkheid als lid van deze mooie vereniging en meld u aan!

Piet Pruijssers, voorzitter

Gevolgen coronacrisis, ook voor onze toekomstige activiteiten

Soms wordt er gedacht dat alle coronaperikelen voorbij zijn. Maar dat is niet helemaal waar. Enkele gevolgen merken we nog bij activiteiten die binnen gehouden worden. Dus bij lezingen in Zidewinde zal er gevraagd worden naar de coronacheck-app, die het bewijs geeft dat u tweemaal ingeënt bent. Of u moet een recente test kunnen laten zien.

Dit is geen beleid van onze heemkundevereniging, maar overheidsbeleid. De vereniging onderschrijft dit overheidsbeleid wel om de pandemie in te perken.

Wij zijn te gast in Zidewinde en de beheerders hebben de plicht om alle gasten te controleren of ze gevaccineerd zijn of recentelijk getest. Doen zij dat niet, dan kunnen zij hun vergunning kwijtraken.

De beheerders van Zidewinde doen alles wat mogelijk is om ons toch te kunnen ontvangen bij de lezingen die wij organiseren. Voor onze eigen veiligheid hoort daar die controle bij.

Expositie '40 - '45

Wat een mooi opgezette tentoonstelling. In ben ervan onder de indruk. Aan alles is te merken dat het met heel veel zorg door de drie heemkundevereniging en -kringen is opgesteld.

Er zijn ondertussen al heel wat bezoekers geweest, onder wie ook veel Sprang-Capellenaren. De vertrekken in het oude gemeentehuis van Waalwijk hadden allemaal een eigen thema over WO II. Maar er moest wel veel trap worden gelopen, waardoor de tentoonstelling misschien ongeschikt was voor mensen die slecht ter been zijn.

Ik geef wat impressies van wat ik zoal tegenkwam bij de tentoonstelling.

Als oud-padvinder vielen de verkenners mij op. In de oorlog verrichtten zij allerlei hand-en-spandiensten, o.a. bij begrafenissen.

En natuurlijk de verhalen van de omgekomen mensen uit de gemeente Waalwijk. Net als in het boek 'Zoveel Verhalen' maakte dat weer veel indruk op me.

Met aandacht heb ik de film van iemand die getuige was van het doodschieten van burgemeester Moonen en de gebroeders Hoffman zitten bekijken.

Op een kaart waren de plaatsen te zien waar in WO II een vliegtuig is neergestort. Tot mijn verrassing was er ook één een paar honderd van ons huis neergekomen.

Het neerstorten van een V1 zorgde voor veel verdriet. In Waalwijk kwamen daarbij 17 mensen om. En ook werden de zeven personen in Sprang vermeld die door een voltreffer op hun schuilkamer omkwamen.

Een item over het Kapelsche Veer kon natuurlijk niet ontbreken.

In het laatste vertrek stonden net zoveel anjers als er mensen waren die omgekomen zijn.

Als bevrijdingsitem hingen er ook zelfgemaakte rokjes, gemaakt van lapjes met veel oranje erin door vrouwen uit Waspik.

Kortom: een tentoonstelling die het bezoeken meer dan waard was. En die heel wat herinneringen oproept.

Koos Nieuwenhuizen

Verslag van de excursie naar de Overdiepse polder op zaterdag 4 september 2021

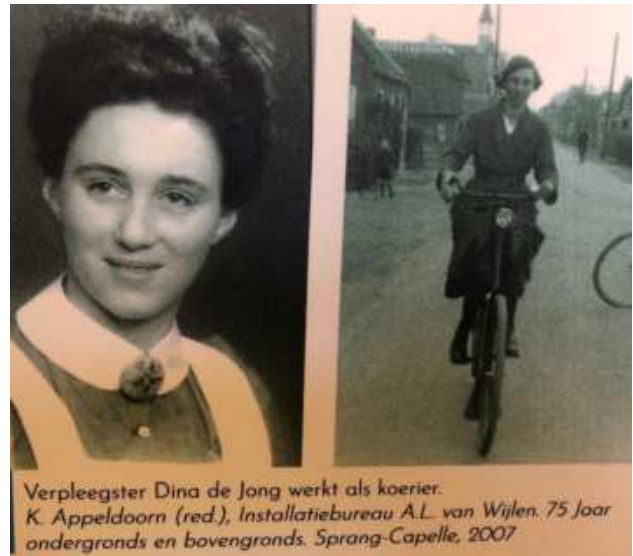
Heel voorzichtig startten de activiteiten van onze heemkundevereniging weer op na de zomervakantie. Er was de mogelijkheid om meer te weten te komen over de waterbouwkundige achtergrond van het project de Overdiepse polder.

Hans Dorr heeft meegedacht om dit project op poten te zetten. Hij deed dan ook de inleiding in Zide-winde en voerde ons naar de Overdiepse polder voor een drietal informatierondes ter plekke.

De Overdiepse polder heeft in de afgelopen eeuwen al heel wat veranderingen ondergaan. Voor 1421 maakte deze polder onderdeel uit van de Grote of Zuid-Hollandse Waard. En met de Sint-Elisabethsvloed van 1421 kreeg hij ook heel wat water over zich heen. De waard veranderde toen in de binnensee, het Bergsche Veld. Maar langzamerhand groeide het land weer aan. Die aanwassen stonden bij springtij en 's winters regelmatig onder water. Uit de aanwassen is ten slotte de Overdiepse polder ontstaan.

Nog een grote verandering in dit gebied was het graven van de Bergsche Maas, die in 1904 klaar was.

Na de hoge waterstanden van 1993 en 1995 in de rivieren de Maas en Rijn kwam er een omslag in het denken over het waterbeheer van de grote rivieren. Steeds hogere dijken maken was niet vol te houden. Een groot plan werd bedacht, met de naam 'Ruimte voor de rivier'. Wel op bijna 40 plaatsen langs de rivieren werden maatregelen getroffen. Er werden nevengeulen in de uiterwaarden gegraven en zelfs dijken verlaagd. Daardoor kregen de rivieren meer ruimte. Ook bij de Overdiepse polder werd de dijk verlaagd en kon de polder dienen als overstroomgebied bij hoge waterstanden in de Bergsche Maas. Als die polder vol zou lopen scheelde dat in Den Bosch en Geertruidenberg wel 30 cm verlaging van de waterstand in de rivier.

Verpleegster Dina de Jong werkt als koerier.
K. Appeldoorn (red.), Installatiebureau A.L. van Wijlen. 75 jaar
ondergronds en bovengronds. Sprang-Capelle, 2007

Maar daar was wel een probleem: er stonden boerderijen in die polder. De bewoners konden dat natuurlijk niet accepteren. Maar initiatiefrijk zoals boeren zijn, kwamen ze zelf met ideeën om dat probleem aan te pakken. Kunnen onze boerenbedrijven op een terp geplaatst worden? Een knap idee! Maar aan dat idee moest nog van alles veranderd worden. Ten slotte kwamen er 9 terpen waarop de bedrijven weer opgebouwd konden worden. Hans Dorr schets uitgebreid de problemen die opgelost dienden te worden. Veel zand en klei komen bij de presentatie voorbij. Uiteindelijk ligt er een mooi, agrarisch gebied met 8 terpen, wegen, fietspaden en zelfs struipaden. Het voert te ver om alle problemen die men tegen kwam te noemen. Maar toch een paar: het omgevingsmanagement was niet de soepelste organisatie om mee te werken, boerenorganisaties deden ook hun zegje en vleermuizen en beverburchten dreigden roet in het eten te gooien.

Maar na al die informatie was het tijd om de polder in te gaan. Onze eerste stop was bij het monument bij het Capelsche Veer. Klei die men óver' had ligt daar nog opgeslagen. Hier hebben we een mooi overzicht op de polder. Hans herinnert ons nog aan de explosieven die bij het afgraven van de dijk tevoorschijn kwamen. Restanten van de zware gevechten die hier in WO II geleverd zijn.

De volgende stop is de Westplas bij het westelijk puntje van de polder. Tussen de plas en het Oude Maasje ligt nog een depot van vervuilde grond.

Onze laatste stop is de boerderij van Nol Hooijmaijers. Nol staat ons trots op te wachten. Hij heeft heel wat energie gestoken in de ideeën om het uiteindelijke doel te bereiken. Vasthoudend en creatief om zijn plannen verwerkelijk te krijgen. Wij zijn nieuwsgierig naar het boerenbedrijf met al die koeien. Trots vertelt hij ons hoe het melken van de koeien gaat: volledig geautomatiseerd. Nol komt niet uitverteld. Wel hoor ik een vrouwelijke deelnemer zacht zeggen: 'Ik ben toch blij dat ik geen koe ben. Nooit meer lekker in de wei, altijd binnen.'

Wat een informatieve ochtend hebben wij gehad. Veel geleerd over een project dat de aandacht in heel de wereld trekt.

Rien Visser

In Memoriam

Wij gedenken onze leden die de afgelopen periode zijn overleden.

T. Snijders-Rosenbrand, Anna van Burenstraat 14, Sprang-Capelle;

A. van Wijlen, Koetshuislaan 701, afdeling Meidoorn, Waalwijk;

A.W.J.M. Oerlemans, Koolmees 54, Sprang-Capelle;

J. Vreugdenhil, Van der Duinstraat 108, Sprang-Capelle;

H.D. Konings-Rosenbrand, Heistraat 262, Sprang-Capelle.

Wij wensen de nabestaanden veel kracht en ondersteuning bij dit verlies.

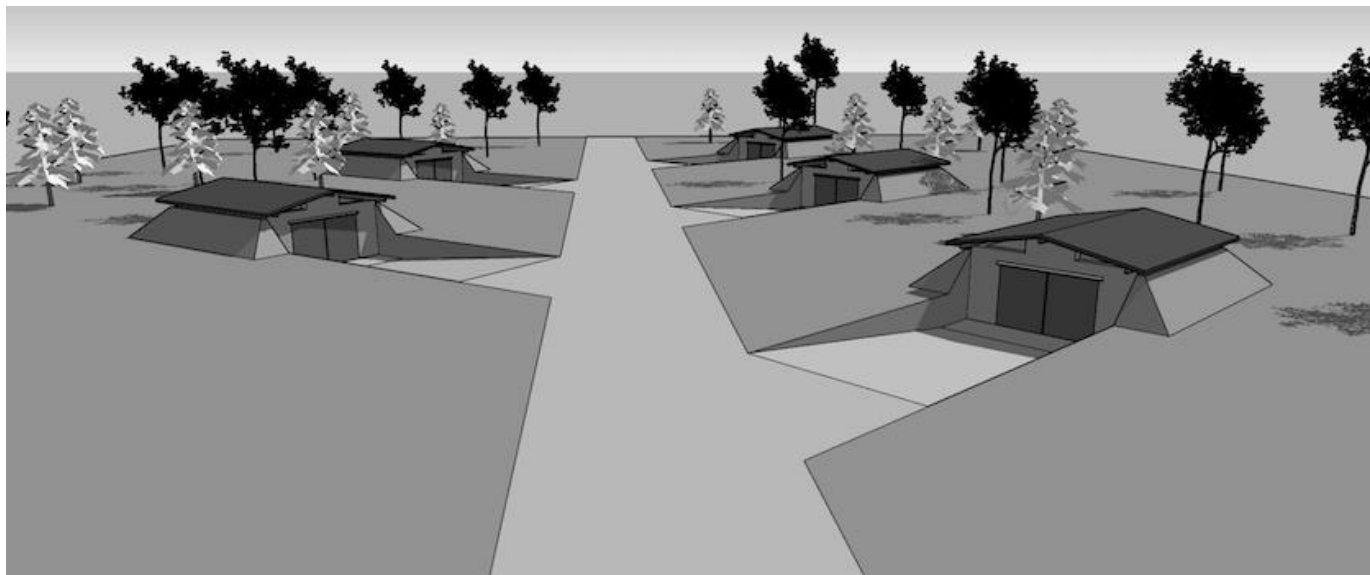

Verslag van de lezing op 11 oktober 2021 door Paul Faes over de MAST tussen Kaatsheuvel en Loon op Zand

Op maandag 11 oktober 2021 was er een heugelijk feit: na meer dan 1,5 jaar weer een lezing van onze heemkundevereniging. In zijn openingswoord sprak onze voorzitter Piet Pruijssers zijn blijdschap hierover uit. Niet dat er in die afgelopen tijd niets ondernomen was. Er zijn drie fiets- of wandeltochten door Sprang-Capelle uitgegeven. 56 weken lang werd er een artikel geplaatst over onderwerpen vanuit de heemkundevereniging in 'Weekblad Waalwijk'. Er kwamen Bruggeskes uit en het prachtige,

uitgebreide boek over de oorlogsslachtoffers binnen de gemeente Waalwijk. En de lezing en excursie over en naar de Overdiepse polder.

Maar vanavond de eerste lezing na lange tijd in Zidewinde, met als onderwerp de MAST (Munitions Ausgabs Stelle) Na deze uitleg werd Paul Faes als spreker geïntroduceerd. Paul is verbonden als onderzoeker aan de universiteit van Tilburg en heeft zich vanaf 2019 verdiept in dit Duitse munitiedepot.

Animatie van de bunkers in de MAST, gemaakt door Paul Faes. Deze animatie mag niet gebruikt worden in andere publicaties. Pas na toestemming van de maker.

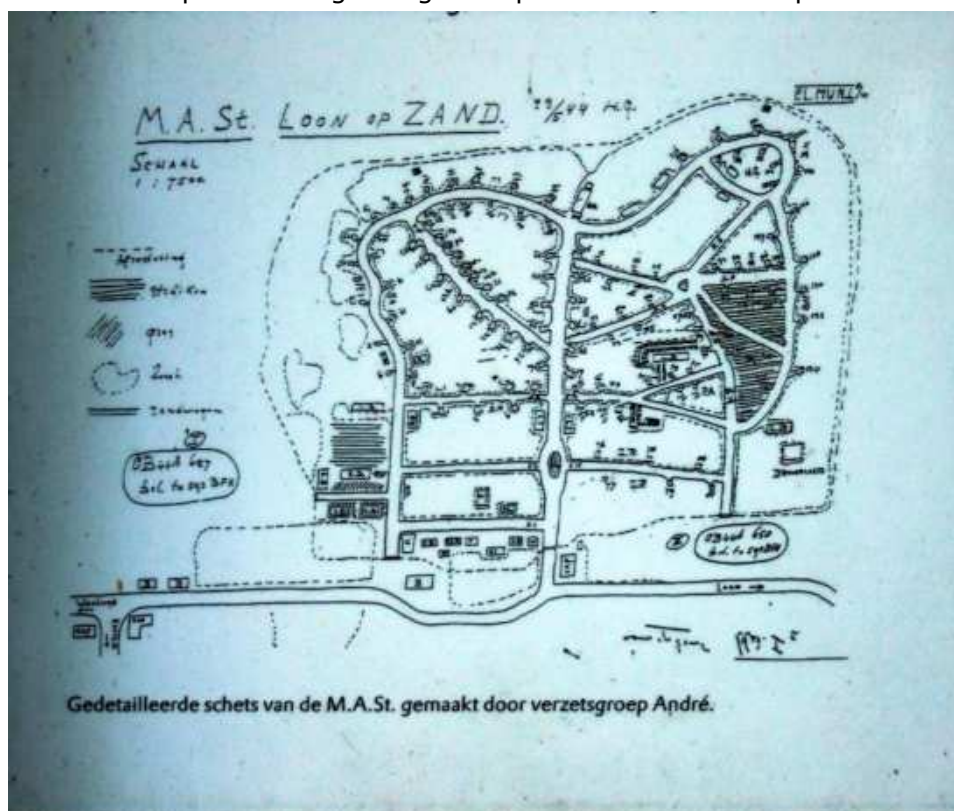
Hij is een man van de nauwkeurige details, zo werd deze avond wel duidelijk. Om zo na meer dan 75 jaar na dato een vrij nauwkeurig beeld te schetsen hoe het depot er tijdens en vlak na de oorlog uit gezien heeft.

Nadat de Duitsers in mei 1940 ons land binnenvielen, werden er al snel plannen ontworpen voor een verdere opmars naar Engeland. Daar was ook een logistiek plan aan verbonden voor de aan- en afvoer van wapens en munitie.

Nederland had toentertijd twee vliegvelden van betekenis: Schiphol en Gilze Rijen. Voor Schiphol was de munitieopslag in Soesterberg, en voor Gilze-Rijen werd een gebied tussen Kaatsheuvel en Loon op Zand aangewezen. Bij de Horst - achter café De Efteling A- werd een stuk bos van 75 ha in gebruik genomen om dit depot te realiseren. Vanaf 1941 werd er met de bouw begonnen en in korte tijd werd heel het complex uit de grond gestampt. Niet alleen verdiepte bunkers van 5 bij 6 meter maar ook een

kazernecomplex waar veel soldaten gehuisvest konden worden. Met kantine, slaapgebouwen, werkplaatsen, huis van de commandant tot aan een zwembad en een sportveld aan toe.

De gebouwen op het complex werden door dwangarbeiders gebouwd. Het gebied was niet toegankelijk. Daarom was er bij de bevolking maar weinig hierover bekend. Naar mate de oorlog vorderde, probeerde het verzet - met name de groep André - informatie hierover naar de Engelsen door te spelen. Ook boswachter Peijnenburg hield nauwkeurig de zaak in de gaten en maakte aantekeningen. Zo kwamen toch vrij gedetailleerde kaarten hierover in Londen aan. Niet nauwkeurig op de meter maar toch

Gedetailleerde schets van de M.A.St. gemaakt door verzetsgroep André.

bruikbaar bij een eventuele aanval. Hier zou het nooit van komen. Ofschoon er foto's van het gebied gemaakt zijn uit Engelse vliegtuigen is er nooit een geallieerde bom op het complex gevallen. Waarom dit niet gebeurd is, blijft een raadsel.

Vanaf 1941 is het complex volop in bedrijf met de aan- en afvoer van munitie en ligt het complex nagenoeg vol. In 1944 rukken de geallieerden steeds verder op, en 5 september 1944 gaat het gerucht dat de geallieerden voor Breda staan. De bevolking is dol van blijdschap en de bezetter raakt in paniek.

Er is nog van alles te vinden in het bos, zelfs de restanten van een poepdoos.

Daarom is deze dinsdag de geschiedenis ingegaan als Dolle Dinsdag. De bevrijding is nog niet in zicht maar de toon is al wel gezet. De Duitsers willen niet dat de MAST in handen komt van de geallieerden. Dan wordt het complex in gedeeltes opgeblazen. De bevolking wordt gewaarschuwd om ramen open te zetten, en men hoort het gebulder en ziet rookwolken van wel 400 meter de lucht ingaan. Fototoestelbezitters grijpen naar hun apparaat om het een en ander vast te leggen. Op 17 september is het weer raak. Geallieerde vliegtuigen trekken over Nederland richting Arnhem in verband met Market Garden, en uit voorzorg wordt de rest van de bunkers ook opgeblazen. Tot op 50 km ver is het te zien en te horen (o.a. in Beneden-Leeuwen). Vanuit Drunen is er zelfs gefilmd en op de film zie je in de verte de rookpluimen opstijgen. Eind oktober 1944 wordt Kaatsheuvel bevrijd en gaat de bevolking er ook een kijkje nemen, getuige de foto's die er gemaakt zijn. Er ligt nog genoeg munitie die gevaar op kan leveren, en het gebied wordt weer verboden terrein. Na de oorlog begint de ontmanteling, en alle nog bruikbare materialen worden weggevoerd. Café De Efteling van de familie Vughts werd in de oorlog verwoest, en ze gebruikten een gebouw op het complex om het café voort te zetten. Het huidige pand dat er staat is gebouwd van voormalige straatstenen van een van de toegangswegen van de MAST.

Na de pauze kwam aan de orde wat er eigenlijk nog van het gebied is overgebleven. Door middel van geologische kaarten

en foto's heeft Paul gereconstrueerd hoe alles er ongeveer uit heeft gezien. In het veld zijn natuurlijk

de vele bomkraters te vinden en de explosiewallen die de bunkers moesten beschermen. Ook zijn er bliksemafleiders gevonden, en een ondergronds inslagsysteem wordt hopelijk nog blootgelegd. De verharde wegen die er liepen zijn nu weer verworpen tot bospad, en aan de hoeveelheid kroonkurken die gevonden werden is te duiden waar zich de kantine en het café hebben bevonden. Ook zijn er nog veel resten van betonnen oefenbommen op het terrein. In 1989 is met de aanleg van de N261 nog veel geruimd en verloren

gegaan. Op 16 oktober zal er een excursie naar de MAST plaatsvinden. Dan kan in werkelijkheid gezien worden waar het deze avond over gegaan is.

Aan het eind van de lezing konden er vragen worden gesteld. Koos Nieuwenhuizen nam de gelegenheid om een aantal herinneringen met ons te delen.

Daarna nam de voorzitter het woord en dankte Paul Faes hartelijk voor zijn gedetailleerde lezing. Het was weer een boeiende, informatieve avond, en de thuisblijvers zullen het met dit verslag moeten doen.

Dieter Verbeek

Mocht u voorwerpen uit de MAST in bezit hebben of verhalen kennen die over de MAST gaan, dan is Paul Faes daarin geïnteresseerd.

Laat hem dan s.v.p. iets weten via pajm.faes@gmail.com.

Hij neemt dan contact met u op.

Verlag van de kleine excursie op zaterdag 16 oktober 2021 naar de MAST

Zaterdagmiddag 16 oktober verzamelden zich ca. 40 mensen voor een vervolg op de lezing over het munitiecomplex in de Loonse en Drunense Duinen. Onder leiding van Paul Faes en Hemmo Dekkers gingen we in twee groepen de bossen in om te ontdekken wat er nog te zien is van de opslag van de munitie.

Het vredesmonument langs het fietspad is niet te missen. En wat een symboliek! De drie verticale banen symboliseren de drie dorpen De Moer, Kaatsheuvel en Loon op Zand. De vijf horizontale stroken stellen de vijf oorlogsjaren voor. Als we de toegang van het complex gepasseerd zijn, gaan we op weg

naar de eerste explosiewallen. Hier heeft een munitiebunker gestaan. Het fundament en een opstaand muurtje van steen, verder van hout met een dak waarop dakpannen lagen. De stenen zijn weggehaald door de omwonenden, maar overal zijn de restanten nog te zien. Zelfs de herkomst van de dakpannen is achterhaald.

Hier ligt nog een gemetseld restant van een gebouwtje. In de volksmond staat deze gemetselde koker bekend als 'de schoorsteen'. Maar Paul en Hemmo brengen ons toch op een ander idee. Een schoorsteen zou van binnen zwart van het roet zijn. En zo stevig gemetseld is voor een schoorsteen ook niet nodig. Waarschijnlijk is het een restant van een transformatiehuisje dat in de buurt van het café De Efteling stond. Bij opruimingswerkzaamheden na de oorlog is dit brokstuk in het bos gedumpt en zo een eigen leven gaan leiden. Langs diepe kraters wandelen we. Wat een grote bommen hebben hier gelegen,

gezien de diepte van de kraters.

We passeren de voormalige munitiewerkplaatsen. Duidelijk te herkennen aan de grote ruimte tussen de explosiewallen. Bij één zijn nog brokstukken van de betonnen vloer te zien. Hier werd de aangevoerde munitie geassembleerd, gebruiksklaar gemaakt. Bij deze vier bunkers zijn nog de restanten van een latrine te zien. Het gemetselde fundament is nog aanwezig. De houten opbouw is verdwenen en het ruikt er fris.

In de hei nabij 'de leugenbank' ligt een klein stuk open zand. In 75 jaar is het planten en bomen niet gelukt om hier te groeien, vanwege de vervuiling met zware metalen, afkomstig van munitiewerkzaamheden.

Onze aandacht wordt getrokken door een krater met restanten van de bliksemafleiders. Rond elke

bunker stonden vier palen, die met elkaar verbonden waren. Bij onweer en bliksem konden inslagen via dit systeem afgevoerd worden. Twee buizen zijn nog te zien. Alle andere buizen zijn door de familie Vugts, eigenaar van café De Efteling, van het terrein gehaald en brachten als oud ijzer geld op.

We kunnen met eigen ogen constateren dat hier in WO II nogal wat munitie heeft gelegen om te gebruiken op het vliegveld in Gilze-Rijen.

Om bommen op de juiste plaats af te gooien uit het vliegtuig moest er natuurlijk ook geoefend worden. Daar gebruikten de Duitsers betonnen bommen voor. In de bommen zat een kokertje met fosfor dat een rookwolk veroorzaakte als de bom de grond raakte. Zo kon men zien of er wel goed gemikt was. In de laatste krater van deze middag liggen onderin de krater nog diverse betonnen bommen.

Zo'n simpel bos met allerlei soorten bomen gaat op een andere manier leven met al die verhalen van Paul en Hemmo. Geweldig bedankt voor de interessante rondleiding.

Rien Visser

Paspop

U bent vast en zeker wel eens in 'Ons Heem' geweest, ons mooie en functionele verenigingsgebouw. Een van de kamers daar wordt de burgemeesterskamer genoemd. En dat om allerlei redenen. Daar vindt u nog een oude kist van een vroeger gemeentebestuur. U vindt daar de stoel waarop Sprang-Capelse burgemeesters ooit zaten. En aan de kapstok hangen toga's van trouwambtenaren. Alles bij elkaar een stijlvol geheel. Maar die toga's aan de kapstok komen niet zo goed tot hun recht. Daarom is de vereniging op zoek naar een mannelijke paspop. Het is de vraag of er bij paspoppen een verschil gemaakt wordt in geslacht. Maar dat terzijde. Mocht u zelf een paspop op de zolder hebben staan, neem dan s.v.p. contact op met het bestuur van onze vereniging.

Misschien kent u wel iemand bij wie zo'n paspop in een verloren hoekje staat te niksen. De vereniging is er blij mee. We zijn nieuwsgierig hoeveel paspoppen er gaan komen.

Nieuwe aanwinsten

Van Ad Wagemakers, de natuurman zal ik maar zeggen, mochten we een deel van zijn archief in ontvangst nemen. Het betreft een collectie van 17 kadastrale kaarten uit 1832 van de gemeente Sprang-Capelle. Deze zijn in kopie en handmatig overtrokken op calque. Daarvan weer kopieën in verschillende formaten. De overtrokken kopieën om in te kleuren naar perceelgebruik zodat je in een oogopslag kunt zien wat landbouwgrond, moeras, grasland, enz., was. Zelf heb ik ook al eens een poging ondernomen om dat inzichtelijk te maken maar met deze bijna onmogelijke taak alweer snel gestopt. Ad is met een aantal kaarten nog aardig ver gekomen, maar heeft ook de conclusie getrokken dat dit, naast andere interesses, in je eentje niet af te ronden is. Dit dan over een onderdeelje van de omvangrijke collectie waarvan een inventarisatie is opgemaakt die vijf kantjes beslaat. Het overgrote deel gaat over ons heem, of heeft daarmee een connectie.

Het betreft boeken, publicatie, kopieën van artikelen over de plaatselijke en regionale geschiedenis, gemeentegidsen, topografische kaarten, rivierkaarten, kaarten en artikelen over de ontwikkeling van de natuur in de Langstraat, bestemmings- en herinrichtingsplannen met bijbehorende kaarten.

Daaronder ook, interessant voor hen die onderzoek doen naar voorouders en bezit in Sprang-Capelle rond het jaar 1832, drie delen met uitgewerkte overzichten van bebouwde percelen volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT), met toegang op: perceelnummer, plaatselijke benaming (bij Capelle), naam eigenaar, artikelnummer en beroep. Dit is een publicatie uit 1994 van oud-streek-archivaris A.L. van Geertruij.

Het gaat te ver om hier alles uitgebreid te beschrijven maar mogelijk kunnen we in de toekomst over bepaalde onderdelen een apart artikel publiceren. Niet onvermeld mag blijven dat Ad, als groot natuurkenner, aan de wieg heeft gestaan van de ontwikkeling van het natuurgebied De Langstraat (Natura 2000), waarvan we nu de uitvoeringsfase kunnen aanschouwen. Zijn jarenlange onderzoek naar de zeggesoorten in het natuurgebied resulteerde in een wetenschappelijke publicatie, die in februari 2007 is verschenen. Daarvan hebben we ook een exemplaar mogen ontvangen.

De hele collectie moet nog worden gesorteerd, genummerd, ingeschreven en opgeborgen worden. Dat wordt nog een hele klus.

Van Nol Hooijmaijers uit Waspik hebben we een opgeplakte foto in ontvangst genomen. Het betreft de welbekende foto, gemaakt in juni 1935, van het bestuur en de directie van de Coöp. Stoomzuivelfabriek 'De Toekomst'. Dit ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de coöperatie. Het is een uitzonderlijk mooi bewaard gebleven exemplaar.

Van de heer Oerlemans ontvingen we een ingelijste foto van de oud-Indiëgangers Sprang-Capelle 29 september 1984, zittend voor het bondsgebouw.

Tevens nog drie exemplaren van 'De Echo van het Zuiden', 68^e jaargang, de nummers 35, 40 en 43. (Betreffende de begrafenis van Jan de Rooij.)

Van de Heemkundekring De Erstelinghe heeft onze voorzitter twee originele kadastrale kaarten meegekregen. Een van de 'Polder ten westen van de Nieuwendijk onder Zuidewijn-Cappel' en een van de gemeente Capelle, het deel ten zuiden van de Winterdijk (in de betekenis van waterkering).

Van de heer P. Wagemakers is een ingelijste topografische kaart van onze omgeving, uitgegeven in 1908, in ontvangst genomen. Tevens een ingelijst overzicht van 'Kenteekenen der militaire vliegtuigen'. Het bijzondere daaraan is dat op de achterzijde een brief geplakt zit, afgestempeld door de gemeente Sprang-Capelle. In die brief van 7 februari 1940 wordt instructie gegeven hoe de kenmerken van de Deense vliegtuigen moeten worden gewijzigd.

Verder het boekje 'Met onze mariniers naar Indië' uit 1947. Dat is geschreven door de welbekende hoofd-vlootpredikant J.H. Sillevius Smitt.

We zijn weer heel blij met al deze aanwinsten en bedanken de schenkers van harte.

Jan Korpershoek

Nieuwe leden

Wat hebben we een stille tijd achter de rug. Weinig activiteiten in onze vereniging. Daarin staat onze vereniging natuurlijk niet alleen. Meer verenigingen zijn bijna stilgelegd vanwege de corona. Gelukkig zijn we weer voorzichtig opgestart met de excursies en de lezingen.

Iedereen binnen onze vereniging zou kunnen begrijpen dat door deze stille tijd leden hun lidmaatschap zouden opzeggen. Maar niets is minder waar. In 2021 tot en met oktober zijn er veel leden bijgekomen. We hebben 41 leden mogen verwelkomen. Het idee van het bestuur was om al die namen even op te noemen. Dat zou wel kunnen als er een tiental nieuwe leden zou zijn, maar meer dan 40 wordt wel een saaie lijst.

We heten deze nieuwe leden hartelijk welkom binnen onze heemkundevereniging. Kom naar onze interessante lezingen en leer zodoende meer van ons heem. Bovendien is het ook altijd een gezellige bedoening in Zidewinde. En maak ook gebruik van het aanbod van onze excursies. Komt u niet naar onze activiteiten toe, dan komen wij naar u. Dat doen we dan via ons heemkundetijdschrift Bruggeske. Dat verschijnt tweemaal per jaar met gedegen en interessante verhalen.

Daarnaast verschijnt viermaal per jaar ons verenigingsblad Het Kustersluik. Hierin staat meest wat lichtere kost, vooral gericht op onze vereniging.

We hopen dat u zich snel thuis voelt binnen onze vereniging.

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

Soms is het oplossen van deze puzzel wel erg gemakkelijk. Vooral als de foto genomen is van een onderdeel van een huis dat in de straat staat waar je zelf woont. Berrie en Ria de Groot wonen zelf in Schoolstraat 16, en de foto is genomen van Schoolstraat 25. Dus het flesje wijn komt naar jullie toe. Maar zij laten het niet alleen bij het insturen van het antwoord. Zij geven de heemkundevereniging gelijk een compliment. Tien jaar geleden zijn ze in Sprang-Capelle komen wonen. En dankzij die vereniging zijn ze veel te weten gekomen over de Schoolstraat en wijde omgeving. Het is altijd interessant om die verhalen van de heemkundevereniging te lezen en er valt altijd wat te leren over het verleden. Als dank krijgt onze vereniging de Plus-spaarpunten. Wat een aardige inzender van de oplossing.

Waar is dit?

Voor de nieuwe puzzel zijn we weer in Sprang beland. Zoals je ziet wordt er geklommen. Dat doe je meestal niet op ooghoogte. Als je door Sprang heen rijdt, moet je een klein beetje schuin omhoog kijken.

Bel uw oplossing door naar de redactie van Het Kustersluik, p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 15.4'.

En vergeet niet uw adres te vermelden.

Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Wie kent ze?

Dat was deze keer wel een heel gepuzzel. Maar ja, hoe kan het ook anders, de foto is ruim 60 jaar geleden gemaakt. Ik kreeg aanvankelijk geen enkele reactie. Maar na een poosje kwam mevrouw Nel Chabot met een bijna volledige lijst met namen. De andere reacties begonnen ook steeds met de opmerking: wat is dat lang geleden. Maar er bleven nog wat vraagtekens staan. Ik heb toen contact gezocht met mevrouw Ria Verhagen-de Roon. Zij was ook leidster bij de wandelclub en bovendien een fanatieke wandelaarster: wel 30 keer de Vierdaagse gelopen. Maar die kon me ook niet verder helpen, want ze was toen nog maar kort lid.

Gelukkig kreeg ik van Netty Waarts ter elfder ure nog een vrijwel complete lijst. Dus de lijst is nu aardig compleet en de namen van bijna alle meisjes zijn bekend. In de lijst hieronder ziet u de twijfelgevallen nog. Wonderlijk dat de naam van nummer 16 geen enkele keer genoemd is. Maar misschien wordt iemand nog geïnspireerd door al die namen en komen er nog namen naar boven borrelen. Ik hoor die dan nog graag.

1. Nolly Vos	15. Ria Wagemakers
2. Ria Hoefnagel	16. ???
3. Willy de Rooij	17. Mevrouw De Vos, leidster
4. Gerda Nieuwenhuizen of Ans de Rooij	18. Jopie Mouthaan
5. Liesje Rijken	19. Jopie de Brouwer
6. Bets Pieterse	20. Dinie Chabot
7. Joke Verduijn	21. Thea Rosenbrand
8. Coba Haverhals	22. Tonnie Rijken of Jannie Zwart
9. Addie Rietveld of Gerrie Spierings of Addie Verhagen	23. Lia Waarts
10. Jennie de Bie	24. Janny Sprangers
11. Corrie van Pelt	25. Sjaan Pieterse
12. ?? Spuijbroek	26. Sjaan Sprangers of Arja Koenen
13. Sjaan Vos	27. Els Muijs
14. Truus Rijken	28. Riet Verduijn of Rens Sprangers

Koos Nieuwenhuizen

Joodse onderduikers

Op een lijst van de gemeente Sprang-Capelle d.d. 8 december 1944 met namen van in Sprang-Capelle ondergedoken Joden staat een familie Witmond vermeld. Tot nu toe de enige van deze lijst die ik niet kan traceren.

Marcus Witmond, huisarts in Hilversum (73 jaar), zijn vrouw Frederike Witmond-Polak (67 jaar) en hun dochter met roepnaam Dollij (Sarah Bertha, 40 jaar).

Weet iemand bij wie deze familie ondergedoken heeft gezeten? Of kent iemand hun namen uit verhalen?

Geef het even door aan mij: tel. 0651119776 of nog liever per mail: voorzitter@heemkundesprangcapelle.nl

Woordzoekpuzzel Heemkunde

T	N	B	M	E	E	H	S	N	O	T	A	A	N	K	E	G	E
E	E	R	O	K	E	O	K	O	R	R	N	E	N	O	I	E	D
N	T	U	N	S	P	A	R	O	C	Z	T	E	E	S	T	N	N
T	N	G	U	R	K	L	U	H	I	S	V	K	X	T	U	E	I
O	E	G	M	T	O	W	E	C	D	J	B	O	C	E	B	A	W
O	M	E	E	G	A	O	H	N	I	A	O	F	U	R	I	L	E
N	U	S	N	K	L	T	O	R	H	D	R	F	R	S	R	O	D
S	C	K	T	O	K	V	H	N	I	E	D	I	S	L	T	G	I
T	O	E	G	A	M	C	V	L	A	G	E	E	I	U	N	I	Z
E	D	I	A	E	S	T	A	M	B	O	O	M	E	I	O	E	R
L	E	R	D	N	O	N	D	E	R	Z	O	E	K	K	C	L	U
L	T	O	I	E	J	T	N	E	R	P	D	I	B	U	G	I	U
I	B	T	R	A	A	K	F	A	T	S	L	E	D	E	N	D	T
N	T	R	A	A	K	D	N	A	L	N	E	K	E	O	B	D	S
G	E	X	P	O	S	I	T	I	E	H	I	S	T	O	R	I	E
N	E	G	N	I	Z	E	L	K	A	D	A	S	T	E	R	L	B

AKTES	KOEK
ANZICHTKAART	KOFFIE
ARCHEOLOGIE	KOSTERSLUIK
BESTUUR	LANDKAART
BIDPRENTJE	LEDEN
BODEMVONDSTEN	LEZINGEN
BOEKEN	LID
BORD	MONUMENT
BRUGGESKE	ONDERZOEK
CONTRIBUTIE	ONSHEEM
DOCUMENTEN	OORLOG
EXCURSIE	STAFKAART
EXPOSITIE	STAMBOOM
GENEALOGIE	TENTOONSTELLING
HEEMKUNDE	TROUWAKTE
HISTORIE	VLAG
INSCHRIJVEN	ZIDEWINDE
KADASTER	

'Hoop is niet het berekenen van de toekomst, maar een kracht die de wereld verandert.'

Met bovenstaande gedachte willen het bestuur van de heemkundevereniging Sprang-Capelle en de redactie van Het Kosterstuijk het nieuwe jaar ingaan.

Wij wensen u gezegende kerstdagen en een voorspoedig en gezond nieuwjaar.

Kijk regelmatig op de website van de heemkundevereniging Sprang-Capelle:

www.heemkundesprangcapelle.nl